

Reddende engelen

Sociaal-psychiatrisch verpleegkundige Zohra leert de vrouwen assertief te zijn. Op tafel staan zoete muntthee en koekjes, veel koekjes.

Nora Aamour (l) en Darifa Benhadhoum: 'We hebben ook het vertrouwen van veel mannen. Ze hebben gemerkt dat wij geen slechte vrouwen zijn. Dat wij hun vrouwen sterker en bewuster maken, dat weten ze niet.'

Nora Aamour: 'De eerste vijf jaar ben ik niet alleen naar buiten geweest. Vijf jaar was ik stil.'

Ze hebben zichzelf aan de traditie ontworsteld, het was een lange weg. Nu geven

TEKST ALBERT DE LANGE FOTO'S
DINGENA MOL

Er wordt enorm geknuffeld in De Koperen Knoop. Handzoenen, driedubbele kussen, omhelzingen. Ze zijn met z'n allen van ver gekomen, in twee betekenissen - dat scheidt een band. En iedereen is dol op Nora en Darifa, de stille krachten achter een indrukwekkende emancipatiemachine, die geruisloos en ongesubsidieerd vele vrouwen het leven heeft gered. Nou ja, geruisloos. Zet vijftien Marokkaanse vrouwen in een zaaltje, met op tafel zoete muntthee en koekjes, veel koekjes, en dan kan het volume behoorlijk oplopen. Lachen kunnen ze ook heel goed, de hoofddoekjes raken ervan uit positie. Hier, in het buurtcentrum in de Van Limburg Stirumstraat, heeft menig allochtone vrouw het leven hervonden, na jarenlange isolatie. Of erger.

Darifa Benhadhoum (Tanger, 1969) en Nora Aamour (Tétouan, 1972) hebben, als meer dan fulltime vrijwilligers, in vijf jaar tijd een hulporganisatie uit de grond gestampt die door professionals in het welzijnswezen niet geëvenaard wordt en niet voor niets 'Samen Sterk' heet. Ze worden niet gefinancierd door een externe partij, daar zijn ze ook niet op uit: dat geeft maar gedoe, en zo veel kosten hebben ze niet. Ze krijgen alleen wat praktische ondersteuning van welzijnsorganisatie ABC Alliantie (kantoor- en vergaderplek De Koperen Knoop). Goed contact is er met de wijkagenten.

De hele dag, waar ze ook zijn - in de supermarkt, op het schoolplein, bij bruiloften, in wachtkamers, op ziekenbezoek - hebben Nora en Darifa de oren en ogen open. Gaat het wel goed met die vrouw? Waarom hebben we haar nooit eerder gezien? Ze hebben hypergevoelige antennes en kennen zo hun wegen om hulp te bieden, juist waar die uit angst niet

wordt gevraagd.

Dat vage klachten, hoofdpijn, buikpijn, waar de meeste huisartsen geen raad mee weten, een vingerwijzing zijn naar een onderdrukt en onvervuld leven, hoef je Nora en Darifa niet te vertellen. Een beetje levensvreugde en wat zelfvertrouwen, zo ontdekten ze zelf ook vrij laat, maakt een wereld van verschil. En daar trekken ze 'hun' vrouwen in mee.

"Alle Marokkaanse mannen," zegt Nora, "willen hun vrouwen graag thuis hebben. Allemaal. Dan is het veilig. Dat is traditie, misschien ook jaloezie. Geloof? Sommige mannen weten helemaal niks van het geloof. Als ze er meer van wisten, zouden vrouwen het beter hebben."

Zelf is ze 'stap voor stap' de deur uitgegaan. Ze mocht op zeker moment haar beide kinderen naar school brengen. Daarna heeft ze geleidelijk maar doelbewust meer vrijheid genomen. "Je moet laten zien dat je het meent, dan worden ze wakker. Nu is het geen probleem meer, het zal ook de leeftijd zijn. Maar als jij hier drie, vier jaar geleden was binnengestapt, waren alle vrouwen weggegaan."

Darifa zegt: "Het is soms heel moeilijk de vrouwen hier te krijgen. En altijd komt de eerste keer de man mee, om te kijken of het veilig is, of er geen andere Marokkaanse mannen zijn. Maar de vrouwen zien wat wij doen en ze denken: dan kunnen wij het ook. En nu hebben we ook het vertrouwen van veel mannen. Ze zien ons op straat en ze hebben gemerkt dat wij geen slechte vrouwen zijn. Dat wij hun vrouwen sterker en bewuster maken, dat weten ze niet."

Daar moeten ze beiden hard om lachen.

Dol op hutspot

Tussen Nora en Darifa was het

liefde op het eerste gezicht, toen ze elkaar op het schoolplein troffen. "Maar we zijn niet lesbisch hoor," zegt Darifa voor de zekerheid. "We hebben heel veel overeenkomsten, en we hoeven niet eens te praten, we kunnen praten met onze ogen."

In De Koperen Knoop vullen ze vrijwel dagelijks een strakke agenda met naailes, beeldende vorming, een inloopspreekuur, ontbijten met de buurt en themabijeenkomsten over gezondheid, opvoeding, omgaan met geld, en seksuele voorlichting. Uitgesproken met een Marokkaans accent klinkt dat als 'seksuele verlichting'. Wekelijks wordt er samen gekookt. Niet dat Marokkaanse vrouwen niet kunnen koken, integendeel, maar de keuken van Rabat is niet dezelfde als die van Agadir. En Darifa is dol op hutspot.

Elke woensdag wordt er onder leiding van Nora, die er echt altijd is, gewandeld of gerend. En ze geven fietslessen, al is dat meer een ding van Darifa; Nora is wat huiverig in het verkeer.

De meeste activiteiten zijn in zekere zin slechts een alibi; zo komen de vrouwen erachter dat anderen dezelfde problemen hebben met hun kinderen, hun man, dat het handiger is om geen analfabeet te zijn, Nederlands te leren en dat het niet vanzelfsprekend is dat je met eenzaam verdriet thuis zit. Omdat je de deur niet uit mag of omdat je het vanwege taal- of cultuurproblemen niet durft - het komt beide veel meer voor dan echt bekend is. "Heel veel vrouwen mogen hier van hun man niet komen, ik ken er zo wel tien in de buurt. Daar gaan we toch achteraan, we benaderen die vrouwen waar we kunnen."

Zelf hebben ze ook een lange weg afgelegd. Darifa, moeder van vijf kinderen, kwam in 1994 naar Nederland, 'opgehaald' door de broer van een vriendin, haar huidige man, die op vakantie naar Marokko was gegaan om een meisje te zoeken. "Maar in zijn

gedachten is hij gewoon een Nederlander, hoor," zegt Darifa. Ze schrok ervan hoe klein het huis was en heeft de eerste dag alleen maar gehuild. 's Avonds nam hij haar mee naar de film, Free Willy.

Ze leerde snel de taal, haalde een diploma kinderleidster en haar rijbewijs. Maar toen haar moeder in Marokko stierf aan een hersenbloeding, viel ze in een diep gat. Ze kreeg last van hyperventilatie en depressies, versleet in tien jaar tien psychiaters en psychologen. De kinderen waren nog klein, ze was bang zelf een hersenbloeding te krijgen, viel flauw op straat.

Met steun van Nora, en van Fatima en Najat, is ze langzaam weer opgekrabbeld. "Zij waren vrijwilligster bij De Waterval, en ik ben ze gaan helpen. Zo kwam ik er weer helemaal bovenop."

"En ik voel me top nu, wat een kracht heeft een mens hè! Ik ben echt een anders mens geworden. Ik was verlegen, niet assertief, ik durfde niks te zeggen, maar ik ben er veel sterker uitgekomen. Nu denk ik: dat kunnen anderen ook. Veel vrouwen voelen zich heel alleen in Nederland, ze hebben heimwee, hebben ze ruzie met hun man kunnen ze nergens heen. Ik werd niet opgesloten of geslagen, de vrouwen die dat doorstaan en de taal niet spreken, dat is echt erg. Maar ik zie mezelf wel als ervaringsdeskundige, ik begrijp de vrouwen volkomen en ze vinden het prettig om met mij te praten."

Ze vindt zichzelf niet streng in de opvoeding, maar als haar zoon (19) omgaat met een verkeerde vriend, volgt een omgangsverbod en ziet ze er hoogstpersoonlijk op toe dat het 06-nummer uit zijn telefoon wordt verwijderd. "Wij kennen de ouders van de vrienden van onze kinderen. Ze mogen het zelf weten, maar we willen wel weten: wat voor moeder heeft hij."

Dood vogeltje

Op het inloopspreekuur meldt zich een vrouw met een brief waarin

staat dat ze vier dagen per week moet inburgeren, maar de lessen zijn op Plein 40-45. Ze wil niet zo ver van huis, haar man is ziek. Als blijkt dat het telefonisch niet geregeld kan worden, legt Darifa haar uit: "Ga het maar proberen, en als het niet lukt, ga ik er achteraan."

Later zal ze zeggen: "Die vrouw kwam hier binnen als een dood vogeltje. We ontdekten dat ze bont en blauw was, ze werd zwaar mishandeld door haar man. We hebben hem hierheen laten komen en gezegd dat we het zouden melden als hij het weer zou doen. Hij was gelukkig een beetje bang voor ons. Nora en ik troffen hem eens in de supermarkt, hij kroop bijna in het koelvak en ging weg zonder iets te kopen. Zij is al veel sterker nu, maar als ze een keertje wegblijft, gaan we direct bellen. Huiselijk geweld is een groot probleem, het komt heel veel voor, we leren de vrouwen dat je het niet moet accepteren. Veel denken dat je na een scheiding geen huis en geen inkomen meer hebt en het is ook een taboe, scheiden."

Onlangs meldde zich een vrouw die van haar man te horen had gekregen dat hij wilde scheiden. Ze heeft zes miskramen van hem gehad - volgens de artsen gevolg van inteelt - en hij is naar Marokko gegaan om een vrouw te zoeken die hem wel kinderen kon schenken. Toen dat was gelukt, zette hij zijn eerste vrouw aan de kant. In totale ontredde kwam ze, eindelijk, naar De Koperen Knoop. Darifa heeft haar gezegd dat het goed is dat ze nu vrij is. Maar de vrouw wil nooit meer iets met mannen te maken hebben.

Een dag eerder zijn Nora en Darifa naar de crematie geweest van tante Annie, die de laatste maanden niet meer helder van geest was. Een ouder Nederlands stel complimenteert de beide vrouwen met alles wat ze voor Annie hebben gedaan in de laatste maanden. Een geëmotioneerde groepshug volgt. Het stel had het aanvankelijk niet zo op 'die hoofddoeken', zal Darifa later zeggen, maar dat is volledig

omgeslagen. "Het breekt mijn hart dat veel Nederlandse ouderen volkomen alleen zijn. We willen kijken of we met onze vrouwen daar iets kunnen betekenen. Dat willen ze ook heel graag."

Nora is, als haar aandacht niet door één van de vrouwen wordt gevraagd, de hele dag aan het redderen. "Ik ben de vliegende keep," zegt ze lachend. Ze is een klassieke oosterse schoonheid met flink wat oogschaduw. Zestien was ze toen ze werd opgehaald door een Marokkaanse zoon van de eerste gastarbeiders. "Ik heb er niet over nagedacht, maar ja gezegd. Het is een lot en ik vond het een avontuur." Haar man was schoolconciërge, net als die van Darifa, en is nu werkloos, net als die van Darifa.

"Hij heeft me het hele land laten zien, we zijn overal naartoe gereisd, maar ik voelde er niets bij, kon er niet van genieten. Ik was zestien, hij dertig, hij was mijn beschermer. De eerste vijf jaar ben ik niet alleen naar buiten geweest. Vijf jaar was ik stil."

Nora, derde kind in een gezin van twaalf, en haar man hielden het bewust bij twee kinderen. Via de school begon de kentering in haar leven. "Ik wilde Nederlands leren, met mensen praten, ik durfde niet, ik voelde me zo dom... Ik heb energie en ik ben slim, ik dacht: je moet iemand zijn. Maar ik was niemand."

Ze is wat cursussen gaan doen en gaf Arabische les aan Nederlandse vrouwen. "Voor mijn man was het moeilijk. Hij maakt zich snel zorgen. Maar dat is nu voorbij. Daarom stappen we ook altijd direct op nieuwkomers af, die herkennen we meteen. Zo kunnen we voorkomen dat zij in een isolement blijven en dezelfde fouten maken als wij. Want als het in je hoofd fout gaat, gaat het lichamenlijk ook verkeerd. Die ellende hoeft allemaal niet."

Nog niet zo lang geleden waren Nora en Darifa op een bijeenkomst in Den Haag van allemaal rijke mensen, die geld wilden besteden

aan nuttige projecten. Ze hebben nog nooit zo chic gegeten.

Er waren vrouwen met zó'n fijne parfum dat ze tegen elkaar zeiden: omarm haar even, dan hebben wij dat lekkere luchtje ook. Maar mooi dat ze naar huis gingen met een partij naaimachines en zestien nieuwe fietsen voor de cursus. Nu zoeken ze nog een goede stalling in de buurt.